

פתרון בחינת הבגרות בגאוגרפיה – ארץ ישראל והמזרח התיכון

קיץ תשע"ז, 2017, שאלונים: 573, 057203

מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון – גאוגרפיה של ארץ ישראל

הנבחים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 1-7

שאלה 1- תיירות

סעיף א' (על הנבחן לבחור שלושה אזורים, ולהקפיד לא לחזור על סוג התיירות):

- טבריה – תיירות נופש ופנאי / תיירות דתית. בטבריה יש את ימת הכנרת וכן קברי צדיקים, אתרים בסביבת טבריה המקודשים לנוצרים.
- ים המלח – תיירות מרפא/ נופים ייחודיים / תיירות היסטורית – המקום הנמוך ביותר בעולם. ים המלח מכיל מינרלים רבים המיועדים לתיירות מרפא. בנוסף, נוף ייחודי של מדבר יהודה, אתרים היסטוריים כמו: מצדה.
- ירושלים – תיירות דתית / היסטורית – בירושלים מוסדות דתיים המקודשים ליהודים לנוצרים ומוסלמים, כמו הכותל המערבי, הר הבית, כנסיית הקבר. כמו כן, יש בהם אתרים היסטוריים רבים, כמו: העיר העתיקה.
- חיפה – תיירות עירונית / נופש SSS / תיירות דתית – בחיפה מרכז באהיים דתי, חופי ים התיכון וכן עיר עתיקה ושווקים בעיר התחתית.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

ההבדל בין אילת לתל אביב במספר לינות התיירים לעומת מספר לינות הישראלים הוא: באילת 15% מהלינות לערך הן של תיירים, בעוד השאר 85% לערך, הן של ישראלים, ובתל אביב המצב כמעט הפוך: 25% מהלינות הן של ישראלים ו-75% לערך, הן של תיירים.

הגורם להבדל זה הוא: אילת היא מוקד משיכה לתיירות הפנים בישראל. עיר ללא מע"מ, נופים יחודיים ומזג אוויר קייצי לאורך כמעט כל השנה. טיסות הפנים מעודדות את ההגעה לאילת עבור ישראלים. משום שכמעט ואין טיסות ישירות מחו"ל לאילת, מספר התיירים המגיעים אליה נמוך מאוד. זוהי תיירות נופש SSS מובהקת. תל אביב לעומתה, היא עיר גלובלית, המשלבת תיירות עירונית, תיירות עסקית, תיירות נופש ופנאי SSS, תיירות גאה ועוד. קרבתה של תל אביב לנתב"ג, מעודדת שהייה של תיירים שם. מעט ישראלים שוהים בתל אביב, משום שהיא קרובה ונגישה כמעט לכל מקום בישראל, מבחינת זמן נסיעה, ועלויות השהייה בה גבוהות.

סעיף ג'

לדעתי, יש להכריע בדילמה זו באופן הבא: יש למנוע בנייה במרחק של 30 מטר מקו החוף. נימוקים להכרעה (על הנבחן להביא שניים מהתחומים הבאים):

איכות סביבה – בנייה נוספת תצמצם את השטחים הפתוחים ותקטין את רצועת החוף שגם ככה צרה. לכל אדם בישראל יהיה פחות שטח חוף ים, וחוף הים הינו משאב ציבורי.

כלכלה – בנייה קרוב לים, תעניק עדיפות לקבוצה בעלת אמצעים פיננסיים להנות מהנוף ומחוף הים, בעוד שזהו משאב השייך לכל הציבור.

תחבורה – בנייה קרוב לים, תגרום לבניית תשתיות נוספות, על מנת להגדיל את הנגישות לבניינים אלו. דבר זה ייצור עומס על הכבישים ויגרום למטרדי רעש וזיהום אוויר.

שאלה 2 – ירושלים

סעיף א'

(1) מוסדות ממלכתיים (על הנבחן לציין ארבעה):

הכנסת

הממשלה

בית המשפט העליון

יד ושם

משכן נשיא המדינה

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

(2) "המוסדות כביטוי להיותה של ירושלים עיר הבירה של מדינת ישראל"
הכנסת: הרשות המחוקקת, הפרלמנט של ישראל
הממשלה: הרשות המבצעת, משרדי הממשלה, ומשרד ראש הממשלה
בית המשפט העליון: הרשות השופטת, בין משפט לערעורים ובג"צ. מפקח על רשויות השלטון.

סעיף ב'

הקשר בין מבנה התעסוקה בירושלים, לבין היותה עיר בירה:
ענף התעסוקה בירושלים בשירותים הציבוריים ומנהל, 41.2%, לעומת הממוצע הארצי, שעומד על 34.1%. הסיבה המרכזית לכך היא: בירושלים ממוקמים מוסדות השלטון הציבורי המרכזיים, ולכן אחוז המועסקים בענף השירותים הציבוריים והמינהל, גבוה יחסית לממוצע הארצי. שיעור המועסקים בתעשייה בירושלים נמוך ביחס לממוצע הארצי, משום שבירושלים אין משאבי טבע, אין כמעט תעשייה. אוכלוסייתה המגוונת, ובעיקר הדתית, אינה מרבה לעסוק בענף זה.

סעיף ג'

- (1) הבדלים בין מטרופולין תל אביב לבין מטרופולין ירושלים (על הנבחן לציין שניים):
- כמות היישובים הנכללים במטרופולין תל אביב גבוהה מזו שבירושלים.
 - שטח מטרופולין תל אביב גדול משטח מטרופולין ירושלים.
 - מטרופולין תל אביב 3 טבעות סביב הגלעין, לעומת ירושלים, שם טבעת אחת סביב הגלעין.
 - שטח הגלעין של מטרופולין תל אביב קטן מזה של מטרופולין ירושלים.
- (2) קושי אחד בהתפתחות של מטרופולין ירושלים הוא הרכב האוכלוסייה שבה. ירושלים היא עיר ענייה, עם אוכלוסייה מגוונת: יהודית, מוסלמית, דתית וחילונית. מורכבות זו מקשה על ירושלים להפוך להיות מוקד משיכה כלכלי, וכתוצאה מכך ישנו גם קושי להתפתחותה כעיר מטרופולין.
- בנוסף, סוגיית שטחי יהודה ושומרון, והסכסוך היהודי פלשתינאי, מקשים לא פעם על התפשטות העיר במרחב ועל בניית שכונות חדשות ו/או יישובים חדשים.

שאלה 3 – תחבורה

סעיף א'

(1) בעיה מתחום התחבורה שיש בנתיבי איילון היא: עומסי תנועה ופקקים, הנוצרים כתוצאה מתהליך יוממות. בבוקר, בעיקר, מכל נתיבי התחבורה בכניסה לעיר תל אביב.

(2) נתיב תחבורה ציבורית אמור לצמצם בעיה זו באופן הבא: ההגעה בתחבורה ציבורית תהיה מהירה ועדיפה על פני עמידה בפקקים עם רכבים. נתיב זה יעודד נסיעה בתחבורה זו, ויוריד את כמות כלי הרכב בנתיבי איילון.

סעיף ב'

- (1) המטרה של הפעלת המצלמות היא: אכיפה. מניעת נסיעה של רכבים פרטיים בנתיב תחבורה ציבורית, על מנת לא להפריע לנסיעה השוטפת של תחבורה זו או לעומס בנתיב זה.
- (2) אני בעד מצלמות אכיפה. רק ענישה תרתיע נהגים מלהשתמש בנתיב התחבורה הציבורית. יש לשמור על נתיב זה פנוי, על מנת לאפשר נסיעה מהירה וחלקה של תחבורה זו.

סעיף ג'

- בעיות נוספות בתחום התחבורה היבשתית בישראל (על הנבחן להציג שתיים):
- קצב סלילת הכבישים נמוך ואיטי יותר מקצב רכישת המכוניות – התוצאה: עומסים על הכבישים.
 - השקעה נמוכה בפיתוח תשתיות – בלאי גבוה של כבישים ותאונות דרכים.
 - מערכת תחבורה ציבורית לא יעילה במטרפולינים הגדולים – אין רכבת תחתית, אין מספיק נתיבים עבור תחבורה זו.
 - תחבורה ציבורית שאינה עובדת בסופי שבוע, יוצרת עומסים נוספים על התשתיות.

שאלה 5 – אקלים מדברי

סעיף א'

- מאפיינים של האקלים המדברי בישראל (על הנבחן היה לציין שלושה):
- (1) 0-200 מ"ר גשם בשנה.
 - (2) טמפרטורות גבוהות.
 - (3) לחות נמוכה.
 - (4) משרע טמפרטורות גבוה בין יום ללילה.
 - (5) קרקע לא פורייה ומיעוט צמחייה.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

סעיף ב'

הגורם להיווצרות אקלים מדברי בכל אחת מהרצועות :
הרצועה המזרחית – מדבר בצל גשם. העננים מגיעים מכיוון מערב, מהים התיכון, עולים עד קו פרשת המים בהרי יהודה ושומרון שם הם מורידים את רוב המשקעים. משם הם ממשיכים מזרחה, מתרחבים בשל ירידה בגובה ומורידים מעט משקעים.
הרצועה הדרומית – רצועת מדבריות עולמית. האזור תחת השפעה של רמה סובטרופית אשר גורמת להתמוככות ולאי ירידה של גשמים.

סעיף ג'

בניה תואמות אקלים – על הנבחן היה להציג שיטה אחת.
(1) צביעת הבתים ובעיקר הגגות בצבעים בהירים שאינם קולטים חום.
(2) קירות רחבים המאפשרים בידוד טוב יותר.
(3) הצללה שמאפשרת הורדת טמפרטורות.
(4) בניה לצלע ההר כדי להימנע מפגיעה ישירה של קרינה.

שאלה 6 – זיהום אוויר – מדרש תמונה

סעיף א'

שני שימושי קרקע, העלולים לגרום לזיהום אוויר :

- תחנת כוח רידינג.
- תשתיות תחבורתיות – נתיבי תחבורה וכבישים.

סעיף ב'

צמצום זיהום אוויר מתחנת כוח: שימוש במסננים ובקולטנים, הגבהת ארובות ומעבר לחומרי גלם פחות מזהמים כגון: גז.
צמצום זיהום אוויר כלי רכב (תחבורה): פיתוח תחבורה ציבורית, פיתוח רכבת קלה, אגרת גודש וחניוני חנה וסע

סעיף ג'

(1) **טביעת רגל אקולוגית:** מדד המגדיר כמות שטח נדרשת של שטח אדמה, על מנת לספק את הצרכים האנושיים ולקלוט את הפסולת של האוכלוסייה.
(2) ככל שהמודעות של האוכלוסייה לפיתוח בר קיימא, לשימוש נכון במשאבי טבע מתחדשים ושאינם מזהמים ולצמצום בשימוש במשאבים אלו גבוהה, כך **טביעת הרגל האקולוגית תהיה נמוכה יותר**. הפגיעה הסביבתית תהיה נמוכה יותר, **זיהום האוויר יהיה נמוך יותר** והדורות הבאים ייהנו יותר מאיכות חיים ומסביבה נקייה יותר.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

פרק שני – גאוגרפיה של המזרח התיכון

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 8-12

שאלה 8 – אוכלוסייה

סעיף א'

(1) אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה גבוהה

מזרח כווית.

עמק הפרת והחידקל.

דרום מערב תימן.

אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה נמוכה

מזרח ירדן.

מערב מצרים.

(2) על הנבחן היה לבחור אזור אחד מכל קבוצה, ולהסביר את סיבת צפיפות האוכלוסייה בו :

אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה גבוהה

מזרח כווית – הפקת נפט. תעשייה.

עמק הפרת והחידקל – מקור מים מתוקים, קרקע פורייה. חקלאות ושתייה

דרום מערב תימן – אקלים מונסוני, גשמים, קרקע פורייה

אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה נמוכה

מזרח ירדן – אקלים מדברי

מערב מצרים – אקלים מדברי

סעיף ב'

דרכים לפתח אזורים בעלי צפיפות אוכלוסייה נמוכה (על הנבחן להציע שתיים):

- העברת עיר בירה – כפי שעשו בטורקיה.

- מתן מענקים והגדרת אזורי עדיפות לאומית – מתן הטבות לאוכלוסייה.

- מתן מענקים להקמת מפעלים ותעשייה בשוליים.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

שאלה 9 – מפעל העיור בירדן

סעיף א'

שני החלקים המרכיבים את מפעל העיור:

- הירמוך עד כיכר הירדן
 - כיכר הירדן עד ים המלח.
- מטרות להקמת המפעל (על הנבחן להציג שלושה):
- פיתוח שטחי חקלאות ופיתוח תעסוקה.
 - הגדלת כמות המזון בירדן.
 - מדיניות פיזור אוכלוסין מאזור עמאן.
 - תפיסת מי הירמוך – שלא יזרמו לים המלח ויתבזבוזו.

סעיף ב'

השפעות של הקמת מפעל העיור גרם על הכלכלה או על ההתיישבות בירדן:
כלכלה: מפעל העיור גרם לכך שהבקעה הפכה למרכז גידול ואספקת ירקות לצורכי המדינה ואף לייצוא. התעלה הגדילה את השטחים החקלאיים, ובשיתוף פעולה עם ישראל, התפוקה החקלאית עלתה והערך הכספי של המוצרים עלה. החקלאות סיפקה תעסוקה לאנשים רבים.
התיישבות: חלק מאוכלוסיית ירדן עברה לגור באזור בקעת הירדן, רמת הפיתוח והחיים שם עלתה במעט, אולם לא עדיין רוב אוכלוסיית המדינה גרה במטרופלין של רבת עמון. אין באמת פיזור אוכלוסין.

שאלה 10 – גלובליזציה

סעיף א'

היתרונות למדינות המזרח התיכון בהשתלבותן בכלכלה הגלובלית (על הנבחן לציין שניים):

- פיתוח מקומות תעסוקה – שיביא לצמצום האבטלה
- פיתוח תשתיות, מהן ייהנו גם המקומיים.
- העלאת רמת ההשכלה.
- העלאת רמת החיים והתמ"ג במדינה.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

חסרון למדינות המזרח התיכון בהשתלבותן בכלכלה הגלובלית (על הנבחן לציין אחד):

- ניצול עובדים ותנאי העסקה נמוכים.
- פגיעה בחברה המסורתית ובתרבות המקומית.

סעיף ב'

(1) מיקומה של טורקיה מיוחד בכך שהיא מצויה בין שתי יבשות – אסיה ואירופה. גשר יבשתי בין יבשות.

(2) השפעות המיקום על השתלבותה של טורקיה בכלכלה הגלובלית (על הנבחן לציין שתיים):

- הגירה של טורקים לעבוד במערב אירופה.
- מעבר רב של אנשים וסחורות דרך נמלי התעופה של איסטנבול.
- מעבר של מפעלים של חברות רב לאומיות לייצור מוצריהם בטורקיה.

שאלה 11 – ערים

סעיף א'

(1) על הנבחן היה לבחור בשני שימושי קרקע שבתרשים ולהתאים לכל אחד מהם את הגורם שהשפיע על מיקומו:

- חומה / מבצר – בטחוני.
- שוק/בזאר – כלכלי
- פרורר מעמד נמוך – חברתי
- מעי"ר – כלכלי
- תעשייה – סביבתי.
- מגורי מעמד עשיר – חברתי.

(2) על הנבחן היה להסביר את ההשפעה של הגורם על מיקומם של שני שימושי קרקע שבסעיף א' 1

- חומה / מבצר – בטחוני. העיר העתיקה הייתה מוקפת חומה על מנת להגן מפני פלישות.
- שוק/בזאר – כלכלי.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

טיכונטרים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

- פרוור מעמד נמוך – חברתי – בעיר העתיקה וסביבה התפתחו שכונות ברמה נמוכה, משום שזהו האזור העתיק של העיר והתשתיות שם הן תשתיות ברמה נמוכה, ושכונות עוני.
- מע"ר – כלכלי, התפתח בשוליים של מסילת הברזל.
- תעשייה – סביבתי. התפתח בשוליים של העיר. קרקע פנויה, מחיר נמוך, האזור ההיסטורי של העיר. זיהום אוויר.
- מגורי מעמד עשיר – חברתי. ליד המע"ר. אוכלוסייה משכילה. בחלק החדש והמודרני של העיר. מופרדת מאזור התעשייה ואזורים העניים של העיר.

סעיף ב'

- דגם עיר-כפר:** אוכלוסייה עירונית, על פי מקום מגוריה אבל במציאות היא חברה כפרית, המנהלת עדיין אורח חיים כפרי.
- גורמים להתפתחותו (על הנבחן לציין שניים):
- עיור מהיר/ מואץ
 - התקדמות והתפתחות איטית.
 - אוכלוסייה כפרית ענייה בעלת רמת השכלה נמוכה.
- ישנם תנאים לעיור מתקדם אבל זהו עיור אצור שאינו מתורגם לעיור מודרני.

MY.GEVA.CO.IL

לפרטים לחצו כאן!

תיכונסטים, אתם לא לבד!

הכירו את MY.GEVA סרטוני הסבר שיכינו אתכם ביעילות לבגרות במתמטיקה

